«شي جينپيڭ ەل باسقارۋ جونىندە»نىڭ پورتۋگال تىلىندەگى برازيليا باسىلىمىنىڭ تۇڭعىش تاراتىلۋ سالتى سان ـ پاۋلودا وتكىزىلدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

لياڭ يانشۇن سوزىندە مىنالاردى ءبىلدىردى: «شي جينپيڭ ەل باسقارۋ جونىندە» شي جينپيڭنىڭ جاڭا ءداۋىر جۇڭگوشا سوتسياليزم يدەياسىنىڭ دامۋ جۇلگەسىن جانە نەگىزگى مازمۇندارىن جاندى تۇردە ەستەلىككە الدى، وعان جۇڭگو جولى تۋرالى بايىمداۋلار، جۇڭگو كەرەمەتىنىڭ سىرى، ادامزات ءدوپ كەلگەن ورتاق ماسەلەلەردى شەشۋ تۋرالى پاراسات قامتىلعان. ونىڭ يدەيالىق جاۋھارى، باستىسى، حالىق بارىنەن جوعارى تۇرادى دەيتىن حالىقتىق كوزقاراسقا، جوعارى ساپالى دامۋ سىندى دامۋ كوزقاراسىنا، رەفورمانى سوڭىنا دەيىن جۇرگىزەتىن جاپپاي رەفورما جاساۋ كوزقاراسىنا، وركەنيەتتەردىڭ اۋىس ـ كۇيىس جاساۋ، ءوزارا ونەگە الۋى تۋرالى وركەنيەت كوزقاراسىنا، بىرگە اقىلداسۋ، بىرگە قۇرۋ، بىرگە يگىلىكتەنۋ سىندى الەمدىك جونگە سالۋ كوزقاراسىنا تابىندى بولۋ سياقتى جاقتاردا بەينەلەنگەن. بۇل كىتاپتىڭ باسىلىم كورۋى جۇڭگو مەن برازيليانىڭ ەل باسقارۋ تاجىريبەلەرى تۋرالى پىكىرلەسۋىن كۇشەيتۋگە، ەكى ەل قارىم ـ قاتىناسى دامۋىنىڭ جاڭا ساپارىن باستاۋعا تىڭ قوزعاۋشى قۋات ۇستەيدى.

چن پەيجيە سوزىندە بىلاي دەدى: بۇل كىتاپتا مول ديپلوماتيالىق جانە حالىقارالىق قارىم ـ قاتىناس يدەياسى بەينەلەنىپ، جۇڭگونىڭ دۇنيە ءجۇزى بەيبىتشىلىگىنىڭ قۇرۋشىسى، الەمدىك داموعا ۇلەس قوسۋشى، حالىقارالىق ءتارتىپتى ساقتاۋشى رەتىندە دۇنيە ءجۇزىنىڭ بەيبىتشىلىگى مەن ورنىقتىلىعىن قورعاۋعا، ادامزاتتىڭ الغا باسۋىن، دامۋىن جەبەۋگە ۇسىنعان پاراساتى مەن جوباسى جان ـ جاقتى كورسەتىلگەن. برازيليالىق وقىرماندار بۇل كىتاپ ارقىلى جۇڭگونىڭ دۇنيە ءجۇزى جانە حالىقارالىق ىستەر تۋرالى كوزقاراستارى مەن داريپتەمەلەرىن انىعىراق ءتۇسىنىپ، جۇڭگونىڭ سىرتقى ىستەر ساياساتى مەن اماليەتىن بىلە الادى.

دوريا سوزىندە برازيليانى قامتىعان مەملەكەتتەردىڭ مەملەكەت باسقارۋ جانە ەكونوميكالىق قۇرىلىس جاعىندا جۇڭگودان ۇيرەنەتىن جەرلەرى وتە كوپ ەكەندىگىن ءبىلدىردى. ول برازيليا حالقىنان «شي جينپيڭ ەل باسقارۋ جونىندە»نىڭ پورتۋگال تىلىندەگى باسىلىمىنان جاقسىلاپ وقۋدى، سونداي ـ اق ونان جۇڭگونىڭ قىمباتتى تاجىريبەلەرىن قابىلداپ، دامۋ جولىنداعى ءتۇرلى سىن ـ سايىستاردى جەڭىپ شىعاتىن كۇش تۋىپتاۋدى ءۇمىت ەتتى.

تۇڭعىش تاراتىلۋ سالتىندا ەكى جاقتىڭ سىيلى قوناقتارى جاڭا كىتاپتىڭ بەتىن بىرگە اشتى، جۇڭگو جاق برازيليا جاقتىڭ سىيلى قوناقتارىنا جاڭا كىتاپتى تارتۋ ەتتى. جۇڭگو مەن برازيليانىڭ علىم سالاسىنىڭ، اۋدارما سالاسىنىڭ، باسپا سالاسىنىڭ ۋاكىلدەرى ەكى ەل قارىم ـ قاتىناسىنىڭ دامۋى، جۇڭگو مەن برازيليانىڭ ەل باسقارۋ تاجىريبەسى سياقتىلار جونىندە پىكىر اۋىستىرىپ، زەرتتەۋ ـ تالقى جۇرگىزدى.

وسى رەتكى قيمىلدى جۇڭگو مەملەكەتتىك كەڭسەسى اقپارات كەڭسەسى، جۇڭگونىڭ برازيليادا تۇراتىن باس ەلشىلىگى، جۇڭگو شەتەل ءتىل ـ باسپا تاراتۋ ىستەرى مەكەمەسى، جۇڭگونىڭ سان ـ پاۋلوداعى باس كونسۋلى ۇيىمداستىرىپ وتكىزدى، ول 11 ـ ايدا برازيليادا وتەتىن بريكس ەلدەرى باسشىلارىنىڭ 11 ـ رەتكى ءديدارلاسۋىنىڭ ماڭىزدى سايكەستى قيمىلدارىنىڭ ءبىرى.

10 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى 2019 بريكس ەلدەرىنىڭ ەل باسقارۋ تۋرالى زەرتتەۋ ـ تالقى جينالىسى جانە "برازيليادا ارمان قۋۋ . جۇڭگو ـ برازيليا فۋتبول سالتاناتى" قاتارلى 2 قيمىل برازيليانىڭ ريو ـ دە ـ جانەيرو قالاسىندا وتكىزىلدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قويۋ مۇنايدى بالاۋىز نەگىزدى قويۋ مۇناي، ورتا ارالىق نەگىزدى قويۋ مۇناي جانە نافتەنىل قويۋ مۇنايى دەپ بولۋگە بولادى. مۇنىڭ ىشىندە نافتەنىل قويۋ مۇنايى جوعارى دارەجەلى كەرنەۋ وزگەرتكىش مايى، راكەتا ىلگەرىلەتكىشى، ەرەكشە ايازعا ءتوزىمدى اۋتول مايى، ەرەكشە دارەجەلى اسفالت سياقتىلاردى وندىرۋگە كەلەتىن سيرەك، تاپشى شيكىزات بولىپ، مۇناي اراسىنداعى "سيرەك جەر ەلەمەنتى" دەپ اتالادى.

نافتەنىل قۇرامى %50تەن اسسا، ساپالى نافتەنىل قويۋ مۇنايى ەسەپتەلىنەدى، شينجياڭنىڭ قويۋ مۇنايىنىڭ نافتەنىل قۇرامى، جوعارى بولعاندا، %69.7كە جەتىپ، مۇنايداعى "سيرەك جەر ەلەمەنتى" اراسىنداعى ەڭ قۇندىسى، دۇنيە جۇزىندە قويۋ مۇنايدىڭ بارلانىپ انىقتالعان قورىندا وسى تەكتەس بايلىق تەك %0.15 عانا، ال شينجياڭ مۇناي الابىنىڭ ساپالى نافتەنىل قويۋ مۇنايى بايلىعىنىڭ مولشەرى ءبىر ميلليارد تونناعا جەتەدى، نەگىزىنەن جوڭعار ويپاتىنىڭ باتىس سولتۇستىك جيەگىنە تارالعان.

الايدا، نافتەنىل قويۋ مۇنايى جاقسى بولعانىمەن، ول ءبىر ءتۇرلى قىشقىلدىعى جوعارى، كالتسي قۇرامى جوعارى، ەڭ جابىسقاق شيكى مۇناي، ونى اشۋ، تاسۋ، وڭدەۋ قيىن بولعاندىقتان باسىم كوپ ساندا نافتەنىل قويۋ مۇنايى "شاڭ باسىپ" جەر استىندا جاتتى نەمەسە "اياقسىز قالدىرىلدى"، تاماشا اشۋ ونىمدىلىگىنە قول جەتكىزۋ وتە از بولدى.

قويۋ مۇنايدى اشۋداعى ءبىرىنشى قيىن تاقىرىپ جابىسقاقتىعى جوعارى بولۋىندا، جابىسقاق زاتتىڭ قۇرامى جوعارى بولعاندىقتان، مۇناي جينالعان قاباتتا ساقتالعان لاي بالشىق، اۋەلى، جابىسقاق بالشىق سياقتى قاتتى كۇيدەگى نەمەسە جارتىلاي قاتتى كۇيدەگى زاتتار اشۋدىڭ قيىندىعىن ەرەكشە جوعارىلاتادى.

جابىسقاقتىعى بويىنشا قويۋ مۇنايدى قاراپايىم قويۋ مۇناي، ەرەكشە قويۋ مۇناي جانە اسقىن قويۋ مۇناي دەپ بولۋگە بولادى، مۇنىڭ ىشىندە اسقىن قويۋ مۇنايدى اشۋدىڭ قيىندىعى ەڭ ۇلكەن، شينجياڭنىڭ قويۋ مۇنايى اسقىن قويۋ مۇنايىنا نەگىز ەتەدى. وتكەن عاسىردىڭ 90 ـ جىلدارىنان بۇرىن، حالىقارادا اشىق كەن اشۋ، جابىسقاقتىق ىدىراتقىش قۇيۋ، بۋ جىبەرىپ مۇناي الۋ، بۋمەن اۋىرلىق كۇش ۇستەپ مۇناي اعىزۋ سياقتى 10 نەشە ءتۇرلى قويۋ مۇناي اشۋ تەحنيكاسى قالىپتاسقانىمەن، شينجياڭنىڭ قويۋ مۇنايىن الۋدىڭ گەولوگيالىق شارت ـ جاعدايىنا بۇكىلدەي ۇيلەسە قويمايتىن.

شينجياڭنىڭ قويۋ مۇنايىن اشۋدىڭ قيىندىعىن اۋىزعا العاندا، سۇن شينگى ەسكە الىپ بىلاي دەدى: "1990 ـ جىلى ءبىز فىڭچىڭ مۇناي الابىندا اسقىن قويۋ مۇناي اشۋدى سىناق ەتىپ، الىنعان قويۋ مۇناي سۋىپ 20 دا 30 سەلسي گرادۋسقا تۇسكەندە ۇيىپ قاتتى دەنەگە اينالاتىن، ۇستىنە شىعىپ اياقپەن باساساڭىز قاپ ـ قاتتى. سول كەزدە مۇنداي قويۋ مۇنايدى قايتكەندە اشا الامىز؟ دەپ ويلايتىنمىن. ادامدى، شىنىمەن، كۇرسىندىرەدى!"

1958 ـ جىلى شينجياڭ مۇناي الابىندا قويۋ مۇناي بايقالعانىنان 2006 ـ جىلى شينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگىنىڭ دەربەس جاڭالىق اشۋعا سۇيەنىپ، العاشقى تۇپتاعى اسقىن قويۋ مۇنايدى اشۋىنا دەيىن، وسى ارالىقتا، شينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگىنىڭ اسقىن قويۋ مۇناي اشۋ رايونى ەل سىرتى ايگىلى مۇناي اشۋ سەرىكتەستىكتەرى 3 رەت اشۋدا شەكتەلگەن رايون دەپ كەسىم جاساعان. "ءبىرسىپىرا ەل سىرتىنداعى ماماندار جۇمىس ورنىنا بارىپ كورگەننەن كەيىن، اشۋ قۇنى جوق دەپ ەسەپتەپ، بىزبەن سەلبەسۋدەن تۇتە باس تارتتى"، ـ دەدى سۇن شينگى.

■ كوپ جىل قامال الۋدان تىڭ ناتيجەگە قول جەتكىزدى

سىن ـ سايىس الدىندا، شينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگىنىڭ ەڭسەسى تۇسپەدى. اسىرەسە، 1996 ـ جىلدان بەرى، شينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگى مەملەكەتتىڭ قاتىستى تاراۋلارىنىڭ كۇش سالا قولداۋىنا سۇيەنىپ، 1600دەن استام ادام قاتىناسقان زەرتتەۋ، سىناق ەتۋ، جالپىلاستىرۋ ءبىر تۇلعالانعان علمي زەرتتەۋ ۇجىمىن ۇيىمداستىرىپ، ءبىر جاعىنان تاجىريبە جاساپ، ءبىر جاعىنان قامال الىپ، ءبىر جاعىنان قورىتىپ ـ ءوندىرىپ، ءبىر جاعىنان جوعارىلاتىپ، كوپ جىل قامال الۋ ارقىلى تاياز قاباتتاعى قويۋ مۇنايدى، اسقىن قويۋ مۇنايدى اشۋدىڭ جاڭا تەحنيكاسىن يگەرىپ، قويۋ مۇناي اشۋ تەحنيكاسىن ەل سىرتىنىڭ مونوپوليالاۋى سىندى مۇشكىل جاعدايدى تالقاندادى.

سۇن شينگى بىلاي دەپ تانىستىردى: شينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگىنىڭ قويۋ مۇنايدى اشۋ تەحنيكاسى جالپى 75 تاپقىرلىق پاتەنتتى، 165 قولدانىلمالى جاڭاشا پاتەنتتى، 11 جۇمساق بولشەك تۋىندى ۇقىعىن، 23 تەحنيكا قۇپيالىعىن الىپ، 20 ءتۇرلى كاسىپتىك ولشەم بەلگىلەپ، وزگەرىس ەنگىزىپ، 3 رەت "جۇڭگو مۇناي علىم ـ تەحنيكاسىنداعى 10 ۇلكەن ىلگەرىلەۋشىلىك" داڭقىن ەنشىلەدى.

"ۇزىن ءسوزدىڭ قىسقاسى، شينجياڭنىڭ قويۋ مۇناي اشۋ تەحنيكاسىنداعى جاڭالىق اشۋ جەتىستىگىن '3+1' دەپ بەينەلەۋگە بولادى. اسقىن قويۋ مۇناي اشۋ، ەرەكشە قويۋ مۇناي مولشەرىنىڭ تومەن بولۋى جانە قالىندى كەن اشۋ سىندى 3 ءتۇرلى جاعدايعا مەڭگەرىپ، شينجياڭنىڭ قويۋ مۇناي اشۋى، باستىسى، 3 ءتۇرلى اشۋ تەحنيكاسىندا جاڭالىق جاراتۋدى جۇزەگە اسىردى؛ مۇناي، گاز اشۋدان شىققان سۇيىقتىقتاردى ءبىر جاقتى ەتۋدە قورشاعان ورتانى قورعاۋعا قاتىستى ءبىر تەحنيكادا جاڭالىق جاراتىلدى. كوپ ءتۇرلى تەحنيكا قويۋ مۇناي اشۋداعى دۇنيە جۇزىلىك قيىن تاقىرىپتى قامال الىپ، حالىقارالىق وزىق ورەگە جەتتى"، ـ دەدى جۇڭگو مۇناي بارلاۋ، اشۋ، زەرتتەۋ ورنىنىڭ مامانى ما دىشىڭ.

ۇزدىكسىز قامال الۋ ارقىلى قازىر شينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگىنىڭ قويۋ مۇنايدى ونەركاسىپتىك اشۋ ـ جيناۋ سالىستىرماسى %60تەن اسىپ، ءداستۇرلى تەحنيكاعا سالىستىرعاندا، 30 پايىزدان استام جوعارىلادى.

"ءبىزدىڭ قويۋ مۇناي اشۋ تەحنيكامىز ەل سىرتى تەحنيكاسى نەگىزىندە قادام باسقانىمەن، كوپ جىل دەربەس جاڭالىق اشۋ ارقىلى 'ىلەسۋ' دەن 'قاتارلاسۋ' عا، ونان 'باستاۋ' عا دەيىنگى شارىقتاۋدى جۇزەگە اسىردى"، ـ دەدى سۇن شينگى ماقتانىشپەن.

■ مانەرلەنگەن ءونىم مەملەكەتتىڭ داڭقىن اسىردى

دەربەس جاڭالىق اشۋعا سۇيەنىپ، شينجياڭنىڭ قويۋ مۇنايى "اشۋعا كەلىپ" عانا قالماستان، جاقسى پايدالانۋعا دا بولاتىن بولدى. "اشۋدىڭ قيىندىعى ۇلكەن بولعانىمەن، شينجياڭ مۇناي الابىنىڭ قويۋ مۇناي اشۋى پايدا تابۋدى جۇزەگە اسىردى، ەگەر جىنىستەپ مانەرلەۋ بۇيىنداعى پايدانى قوسساڭىز، وندا پايدا ءتيىپتى قوماقتى بولادى"، ـ دەدى ما دىشىڭ.

قاراماي مۇناي حيميا شەكتى سەرىكتەستىگى وتكەن عاسىردىڭ 80 ـ جىلدارىنان باستاپ قويۋ مۇناي ايىرۋدى سىناق ەتىپ، علىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۋعا سۇيەنىپ قويۋ مۇناي مانەرلەۋدىڭ كەمەلدى تەحنيكاسىن قالىپتاستىرىپ جانە جەلىلەس ەرەكشە ونىمدەر ءوندىرىپ، قويۋ مۇنايدى جىنىستەپ مانەرلەۋ سىندى حالىقارالىق قيىن تاقىرىپتان قامال الدى. قاراماي مۇناي حيميا شەكتى سەرىكتەستىگى باس بولىپ جولداعان "نافتەنىل قويۋ مۇنايىنان جوعارى دارەجەلى ونىمدەر ءوندىرۋ تەحنيكاسىن زەرتتەۋ، اشۋ جانە ونەركاسىپتە قولدانۋ" نىسانى دا مەملەكەتتىك علىم ـ تەحنيكا العابەسارلىعى 1 ـ دارەجەلى سىيلىعىنا يە بولدى.

"كەمەلدى تەحنيكا ونەركاسىپتە پايدالانىلعاننان كەيىن، جوعارى ۇستەمە قۇندى ەرەكشە ونىمدەردى زەرتتەۋ ـ اشۋعا جانە باسەكەلىك قۋاتتى جوعارىلاتۋعا پارمەندى تىرەك ازىرلەدى"، ـ دەدى قاراماي مۇناي حيميا شەكتى سەرىكتەستىگى تەحنيكالىق باسقارماسىنىڭ باستىعى لي رۇڭ.

قاراماي مۇناي حيميا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ نافتەنىل مۇنايىن شيكىزات ەتىپ وندىرگەن ترانسفورماتور مايى، سۋىتقىش ماشينا مايى، كاۋچۇك تولىقتىرعىش مايى سياقتى ونىمدەرى ەل ءىشى ـ سىرتى بازارى قاباعات ۇناتتى، كوپ ءتۇرلى ءونىمى ەل ىشىندەگى اقتاڭداقتى تولتىردى. "نافتەنىل مۇنايىن زەرتتەۋ ـ اشۋ قازىر ەل ىشىندە الدىڭعى ورىنعا ءوتىپ، حالىقارالىق وزىق دەڭگەيگە جەتتى"، ـ دەدى قاراماي مۇناي حيميا شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ ورىنباسار باس ينجەنەرى جىن شينپيڭ.

قاراماي مۇناي حيميا شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى مۇناي ايىرۋ ـ حيميا ونەركاسىپ زەرتتەۋ ورنىنىڭ ورىنباسار باستىعى حى يۋشۋڭ علمي زەرتتەۋ قىزمەتىمەن اينالىسقان 24 جىلدا قويۋ مۇنايدى جىنىستەپ مانەرلەۋ تەحنيكاسىنىڭ الغا باسۋ بارىسىنا كۋا بولدى. ول تىلشىگە بىلاي دەدى: "ءار جولعى علىم ـ تەحنيكالىق قامال الۋدىڭ استارىندا ەل سىرتىنىڭ تەحنيكانى قۇرساۋلاۋى نەمەسە حالىقارالىق ساۋدا قامالى جاتاتىن، ءدال وسى كەدەرگىلەر ءبىزدىڭ تىنباي ءوزىمىزدى الەۋەتتەندىرۋ رۋحىمىز بەن رەفورما جاساۋ، جاڭالىق اشۋ باتىلدىعىمىزدى قاۋلاتىپ، ءبىزدى ءبىر تابىستان ەكىنشى تابىسقا جەتەلەدى".

قازىر قاراماي مۇناي حيميا شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى قويۋ مۇنايدى مانەرلەۋدە زور سەكىرىستى جۇزەگە اسىرىپ، 2018 ـ جىلى قويۋ مۇنايدىڭ جىلدىق مانەرلەۋ قۋاتى 3 ميلليون تونناداڭ استى.

جۇڭگولىقتاردىڭ قويۋ مۇناي اشۋ سالاسىنداعى دەربەس زەرتتەۋلەرى مەن جاڭالىق اشۋلارى شينجياڭ مۇناي الابىنىڭ قويۋ مۇناي ءونىم مولشەرىنىڭ ەسەلەنۋىنە تىرەك بولىپ قالماستان، دۇنيە جۇزىندە كاسىپتەستەرگە كوشىرۋگە، جالپىلاستىرۋعا بولاتىن جۇڭگو تاجىريبەسىن جانە جۇڭگو تەحنيكاسىن ۇسىندى، كەزەكتە قاتىستى تەحنيكالار قازاقستان، كانادا، ۆەنەسۋەلا، سۋدان سياقتى مەملەكەتتەردە ءساتتى قولدانىسقا ءتۇستى.

بايىنعولىن وبلىسى قارا كۇشتەردى الاستاۋ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋ ارناۋلى كۇرەسىندە "ناتيجە تىزبەگىن" ايگىلەدى

ورتالىقتىڭ قارا كۇشتەردى الاستاۋعا، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋعا قىزاۋ ـ جەتەكشىلىك ەتۋى شينجياڭدا

□ ءتىلشىمىز ياڭ شۋحان، ەرىكتى ءتىلشى ان شياۋفىڭ

"پارتيا مەن ۇكىمەت ءبىز بۇقارا ءۇشىن كەسەلدەردى تازالادى، ءبىزدىڭ قازىرگى تۇرمىسىمىز ءتيىپتى دە الاڭسىز، ءتيىپتى دە باقىتتى!" چارقىلىق اۋدانى ۋاشىشەرى قالاشىعى ۇدىلۋستاڭ قىستاعىندا "ەت زورەكەرى" روزى تۇرسۇن باستاعان قارا، سۇرقيا كۇشتەر توبى تالقاندالعاننان كەيىن، بۇل قىستاقتىڭ تۇرعىندارى بورىكتەرىن اسپانعا اتىپ، الاقايلاستى.

قارا كۇشتەردى الاستاۋ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋ ارناۋلى كۇرەسىنىڭ ۇزدىكسىز تەرەڭدەۋىنە ىلەسە، بايىنعولىن موڭعول اۆتونوميالى وبلىسى ءبىر تۇتاس جوسپارلاۋعا، جوعارى دەڭگەيدە ىلگەرىلەتۋگە تابىندى بولىپ، بۇقارانىڭ اڭسى ەڭ كۇشتى بولعان، ەڭ كوپ نالىتىن جاۋدىرعان ءتۇرلى قارا، سۇرقيا كۇشتەردىڭ زاڭعا قايشى قىلمىستارىنا سوققى بەرىپ، حالىق بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمىن، باقىت سەزىمىن جانە حاۋىپسىزدىك سەزىمىن ۇزدىكسىز ارتتىردى.

■ قارا، سۇرقيا كۇشتەرگە زاڭ بويىنشا قاتاڭ سوققى بەردى

"جاڭ XX فەگەمەنتتى بۇرشىمىزدى ساتىپ العان سوڭ جالتارىپ ءسوز بەرمەي قويدى، تاعى دا قوي ـ سيىرلاردى، حيميالىق تىڭايتقىشتى جوعارى باعامەن بىزگە ساتتى، ءسال بويسۇنباساق قۇقايعا ۇشىراۋشى ەدىك. قازىر جاقسى بولدى، بۇل توپ تالقاندالىپ، ءوشىمىز ءبىر الىندى ـ اۋ!"، ـ دەدى 10 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى يانجي حۋيزۋ اۆتونوميالى اۋدانى بورقاي اۋىلىنىڭ تۇرعىنى مۇ XX قۋانىشپەن.

مۇ XX تىڭ ايتىپ وتىرعانى جاڭ XX بەن ىلىكتەس قوعامداعى بەيباستاق ادامدار، ولار تالاي جىلدان بەرى توپ جيىپ توبەلەس شىعارىپ، بۇقارانى جابىرلەگەن، بۇقارا قاتتى زيانعا ۇشىراپ، قانى قايناسا دا ايتۋعا باتىلدىق ەتە الماي كەلە جاتقان بولاتىن.

ارناۋلى كۇرەس ورىستەتىلگەننەن بەرى، بايىنعولىن وبلىسى تۇتاس شينجياڭ بويىنشا تۇڭعىش رەت قارجى تەكسەرۋ ـ مەڭگەرۋ ورتالىعىن قۇرىپ، دەلو جۇمىستارىنا جەتەكشىلىك ەتۋ گرۋپپاسى مەن كاسىپتىك دەلو ىستەۋ ۇيرەمەسىن ۇيىمداستىرىپ، اۆتونوميالى رايون بەلگىلەگەن ءبىلىپ بىترۋگە قۇزىرلى دەلولارعا قاراتا قۇزىرلىقتى ەتۋ، جەتەكشىلىك ەتۋ تەبىنىن كۇشەيتىپ، ارناۋلى كۇرەستىڭ ءىرى دەلولاردى اشۋعا، قازىنا قايناردىن ۇزۋگە قاراي كەڭەيتىپ، زاڭ بويىنشا سوققى بەرۋ، دالمە ـ ءدال سوققى بەرۋ، تەز ارادا سوققى بەرۋ ونىمدىلىگىن ۇزدىكسىز كۇشەيتتى.

9 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى دۇ XX باستاعان بادىكتىككە، سۇرقيا كۇشتەرگە ساياتىن توپتىڭ دەلوسى ايىپتاۋعا جولداندى؛ 9 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى جاڭ XX باستاعان قارا قوعام سيپاتتى ۇيىمنىڭ دەلوسىنا 1 ـ سوتتا ۇكىم شىعارىلدى؛ 9 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى چي XX باستاعان قارا كۇشتەرگە، سۇرقيا كۇشتەرگە ساياتىن توپتىڭ دەلوسىنا الەۋمەتتىك ايىپتاۋ ايتىلدى. اۆتونوميالى رايون بەلگى ءبىلىپ بىترۋگە قۇزىرلى 3 دەلو زاڭ بويىنشا ءساتتى جۇرگىزىلدى. ارناۋلى كۇرەستەن بەرى، بايىنعولىن وبلىسى جيىنى 58 قارا، سۇرقيا توپتى تالقانداپ، 43 رەتتە 370 ادامدى الەۋمەتتىك ايىپتاۋعا بەرىپ، 33 رەتتە 315 ادامعا ۇكىم شىعاردى، دەلولارعا قاتىستى 200 ميلليون يۋاننان استام مال ـ مۇلىكتى پەشەتتەدى، ۇستاپ قالدى، مۇزداتتى.

تەگەۋرىندى كۇشپەن قامال الۋ ارقىلى اۋىلداردا وكتەمدىك، زورلىق ـ زومبىلىق ىستەگەن ءبىر توپ قارا، سۇرقيا كۇشتەرگە زاڭ بويىنشا سوققى بەرىلىپ، كوپ جىلدان بەرى باسىلىپ قالعان ناقاق دەلولار اشىلىپ، بايىنعولىن وبلىسىنداعى ءار ۇلت حالقى ارناۋلى كۇرەس الا كەلگەن "پايدانى" شىنايى سەزىندى.

■ بىرگەلكى قادامەن بازارداعى بىلىقپالىقتاردى جونگە سالدى

قارا كۇشتەردى الاستاۋ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋدىڭ تەتىگى سوققى بەرۋدە، نەگىزى جونگە سالۋدا.

قارا كۇشتەردى الاستاۋ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋدىڭ "شىعىس جەلىن" ورايلاپ ەتىپ، بايىنعولىن وبلىسى سوققى بەرۋدى نەگىز ەتىپ سوققى بەرۋگە، رەتتەۋ مەن جونگە سالۋعا بىردەي ءمان بەرۋگە ويسىپ، ارناۋلى كۇرەستىڭ جەتەكتەۋ رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، ءتۇرلى زاڭعا قايشى قىلمىستىق ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققى بەرىپ، قوعام امانداعىنىڭ ۇزدىكسىز جاقسارۋىن ىلگەرىلەتتى. قۇرىلىس، بايلىق اشۋ، زاڭسىز قارىز الۋ، ەمدەۋ، سالاماتتىق سياقتى ءتۇيىندى سالالاردى ءجىتى قاداعالاپ، 10 ءتۇيىندى كاسىپتى، سالانى اشالاپ، 68 ءتۇرلى دالمە ـ ءدال سىزبا سۇرەت بەلگىلەپ، كاسىپتەردەگى بىلىقپالىقتاردى شوعىرلى جونگە سالدى.

سونىمەن بىرگە، قۇرىلىس ينجەنەريالارىن، قاتىناس ـ تاسىمالدى، كەن بايلىقتارىن، ساۋدا بازارلارىن يەمدەنىپ الۋ سياقتى كاسىپتىك سالالاردا قارا كۇشتەرگە، سۇرقيا كۇشتەرگە ساياتىن توپتارعا زاڭ بويىنشا قاتاڭ سوققى بەرىپ، كاسىپتەردەگى ءتۇيىندى سالالاردا بازارعا كىرۋگە رۇقسات ەتۋ، باسقارۋ، ءتۇيىندى باقىلاۋ سياقتى بايلانىستى مەحانيزمدى بىرتىندەپ ورناتىپ جانە اقاۋسىزداندىرىپ، ورنىقتى، اقاۋسىز ەكونوميكالىق ءتارتىپتى ءونىمدى قورعاپ، ەكونوميكا ەكولوگياسىنىڭ ۇزدىكسىز ساپالانۋىن جەبەدى.

تانىستىرۋعا قاراعاندا، بايىنعولىن وبلىسى تاعى ارناۋلى كۇرەستى تيجارات ـ ساۋدا ورتاسىن جاقسارتۋمەن بىرلەستىرىپ، ماڭىزدى كاسىپ سالالارىنىڭ نەگىزگى باسقارۋ تاراۋلارىنىڭ كاسىپ سالاسىن باقىلاۋ ـ باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن تياناقتاندىرۋىن ىلگەرىلەتىپ، كاسىپ سالاسى وكىرىندە قارا، سۇرقيا دەرەكتەردى ءبىر ـ بىرلەپ اداقتاۋ، بىلىققان جايتتەردى رەتتەۋ، جونگە سالۋ تەبىنىن كۇشەيتىپ، ەكونوميكا سالاسىندا قارا كۇشتەرگە، سۇرقيا كۇشتەرگە ساياتىن دەلولاردا قىلمىس بىلىنگەن تەرەڭ قاتپارلى ماسەلەلەردى ىشكەرىلەي تەكسەرىپ، باقىلاۋ ـ باسقارۋ ءتاسىلىن جاقسارتۋ، ءتۇزىلىس ـ مەحانيزمدى كەمەلدەندىرۋ جونىندە ۇسىنىس ـ پىكىرلەردى زەرتتەپ ورتاعا قويىپ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۋىن جەبەدى.

■ اقاۋسىز ساياسي ەكولوگيانى قالىپتاستىردى

قارا، سۇرقيا كۇشتەردىڭ تالاي جىلدان بەرى اۋىل ـ قىستاقتاردا وكتەمدىك ەتىپ، بۇقارانى قان قاقساتۋى "باسقالقا"نىڭ كەشىلىك ەتۋىنە، قورعاشتاۋىنا تىعىز بايلانىستى. بايىنعولىن وبلىسى قالقانى قيراتىپ، تورىن تالقانداۋدى نەگىزگى كۇش سالۋ بەتالىسى ەتۋگە تابىندى بولىپ، قارا، سۇرقيا كۇشتەردىڭ پەردە ارتىنداعى "بايلانىس تورىن"، "باسقالقا"سىن تەكسەرىپ شىعۋدى ارناۋلى كۇرەستىڭ سوققى بەرۋ تۇيىنىنە اينالدىرىپ، ءتارتىپ تەكسەرۋدىڭ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋدىڭ جانە بۇقارالىق باقىلاۋدىڭ، قوعامدىق باقىلاۋدىڭ رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، ءتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ تاراۋلارى مەن ساياسي ـ زاڭ ورگاندارىنىڭ سايكەسىپ بىرلەسىپ قيمىلداۋىن كۇشەيتتى. باتىلدىقپەن پىشاقتىڭ ءجۇزىن ىشكە قاراتىپ، سۇيەكتى قىرىپ ۋتتى ەمدەپ، قارا، سۇرقيا كۇشتەرگە "باسقالقا" بولعان ءبىر توپ "ءمانساپتى باسقالقا"نى، "توعىشار باسقالقا"نى، "ساقشى باسقالقا"نى زاڭ بويىنشا، ءتارتىپ بويىنشا قاتاڭ تەكسەرىپ ءبىر جاقتى ەتتى.

قازىرگە دەيىن، بايىنعولىن وبلىسى دەلو تۇرعىزىپ، تەكسەرىپ ءبىر جاقتى ەتكەن قارا، سۇرقيا كۇشتەرگە، شىرىكتەسۋگە، "باسقالقا" بولۋعا ساياتىن ماسەلە 255 بولىپ، 77 ادامعا پارتيا ءتارتىبى جازاسى، اكىمشىلىك جازاسى بەرىلدى، 33 ادامدى ءادىليا ورگاندارىنىڭ ءبىر جاقتى ەتۋىنە جونەلتتى. "باسقالقا"نى تەرەڭ قازۋ، تۇبەگەيلى تەكسەرۋ ارقىلى پارتيالى كادرلار قوسىنىنداعى جۇرتتى زياندالاۋشىلاردى ونان ارى الاستاپ، پارتيا ستيلىن، ۇكىمەت ستيلىن تازارتىپ، زاڭدى ارداقتاپ، ءمورالدى جاقتاۋداعى، ادىلدىك ورناتىپ، سۇرقيالىقتى جويۋداعى دۇرىس سالتتى ءتيىپتى دە تولىستىردى.

"قايناري تازا بولسا سۋى دا تازا بولادى، قايناري لاي بولسا سۋى دا لاي بولادى". نەگىزگى ساتى ۇيىمدارىنىڭ ءالسىز، بىتىراڭقى بولۋى، نەگىزگى ساتىنى جونگە سالۋدا جەتەكشىلىكتى ساياسي جەتەكتەۋدىڭ، ۇيىمدىق قامتاماسىز ەتۋدىڭ جانە قۋاتتى قولداۋدىڭ كەمشىل بولۋى قارا، سۇرقيا كۇشتەردىڭ ءوسىپ ـ ءونىپ كەڭەيۋىنە ازىرلەيدى. ارناۋلى كۇرەس بارىسىندا بايىنعولىن وبلىسى نەگىزگى ساتىنى كوزدە ۇستاۋعا تابىندى بولىپ، ءالسىز، بىتىراڭقى نەگىزگى ساتى پارتيا ۇيىمدارىن ۇزدىكسىز رەتكە سالىپ، قىستاق دارەجەلى كانديداتتار بىرلەسىپ تەرگەۋ مەحانيزمىن ورناتىپ، ارناۋلى كۇرەستى "قىستاق زورەكەرىن" جانە "ءالسىز، بىتىراڭقى نەگىزگى ساتى پارتيا ۇيىمدارىن رەتتەۋ ـ جونگە سالۋمەن ءونىمدى ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ، پارمەندى، ءونىمدى تۇردە پارتيانىڭ بيلىك جۇرگىزۋ نەگىزىن بەكەمدەپ، نەگىزگى ساتى تۇپىراعىن تازارتتى.

بايىنعولىن وبلىستىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۋجيى، ساياسي ـ زاڭ كوميتەتىنىڭ شۋجيى جۇي ۆي مىنالاردى ءبىلدىردى: قارا كۇشتەردى الاستاۋ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋ ارناۋلى كۇرەسىن ورىستەتۋ شي جينپيڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ جاساعان كەلەلى شەشىمى مەن ورنالاستىرۋى. بايىنعولىن وبلىسى تامىرىن تەرەڭ قازىپ تۇبەگەيلى جونگە سالۋدى ۇزدىكسىز تەرەڭدەتىپ، بەلگىلەمە ورناتىپ، ءتۇزىم شىعارۋ ارقىلى ۇزاققا تيىمدى ىلگەرىلەتىپ، قارا كۇشتەردى الاستاۋ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋ ارناۋلى كۇرەسىنىڭ تىڭ دا انىعىراق ەلەۋلى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتەدى.

اۆتونوميالى رايوندىق مۇگەدەكتەر بىرلەستىگى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار القا باستىعى

مۇقامەت نياز ءتارتىپتىك تەكسەرۋگە جانە باقىلاۋ ـ تەكسەرۋگە الىندى

ءوز حابارىمىز. اۆتونوميالى رايوندىق مۇگەدەكتەر بىرلەستىگى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار القا باستىعى مۇقامەت نياز ءتارتىپكە، زاڭعا اۋىر قايشىلىق جاسادى دەگەن كۇمانىمەن قازىر اۆتونوميالى رايوندىق ءتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ كوميتەتى جاعىنان ءتارتىپتىك تەكسەرۋگە جانە باقىلاۋ ـ تەكسەرۋگە الىندى.

شينجياڭ ىلە وزەنى الابىن اشۋ، گۇلدەندىرۋ باسقارۋ مەكەمەسى پارتكومىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار مەكەمە باستىعى

لي پيڭ ءتارتىپتىك تەكسەرۋگە جانە باقىلاۋ ـ تەكسەرۋگە الىندى

ءوز حابارىمىز. شينجياڭ ىلە وزەنى الابىن اشۋ، گۇلدەندىرۋ باسقارۋ مەكەمەسى پارتكومىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار مەكەمە باستىعى لي پيڭ ءتارتىپكە، زاڭعا اۋىر قايشىلىق جاسادى دەگەن كۇمانىمەن قازىر اۆتونوميالى رايوندىق ءتارتىپ تەكسەرۋ، باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ كوميتەتى جاعىنان ءتارتىپتىك تەكسەرۋگە جانە باقىلاۋ ـ تەكسەرۋگە الىندى.